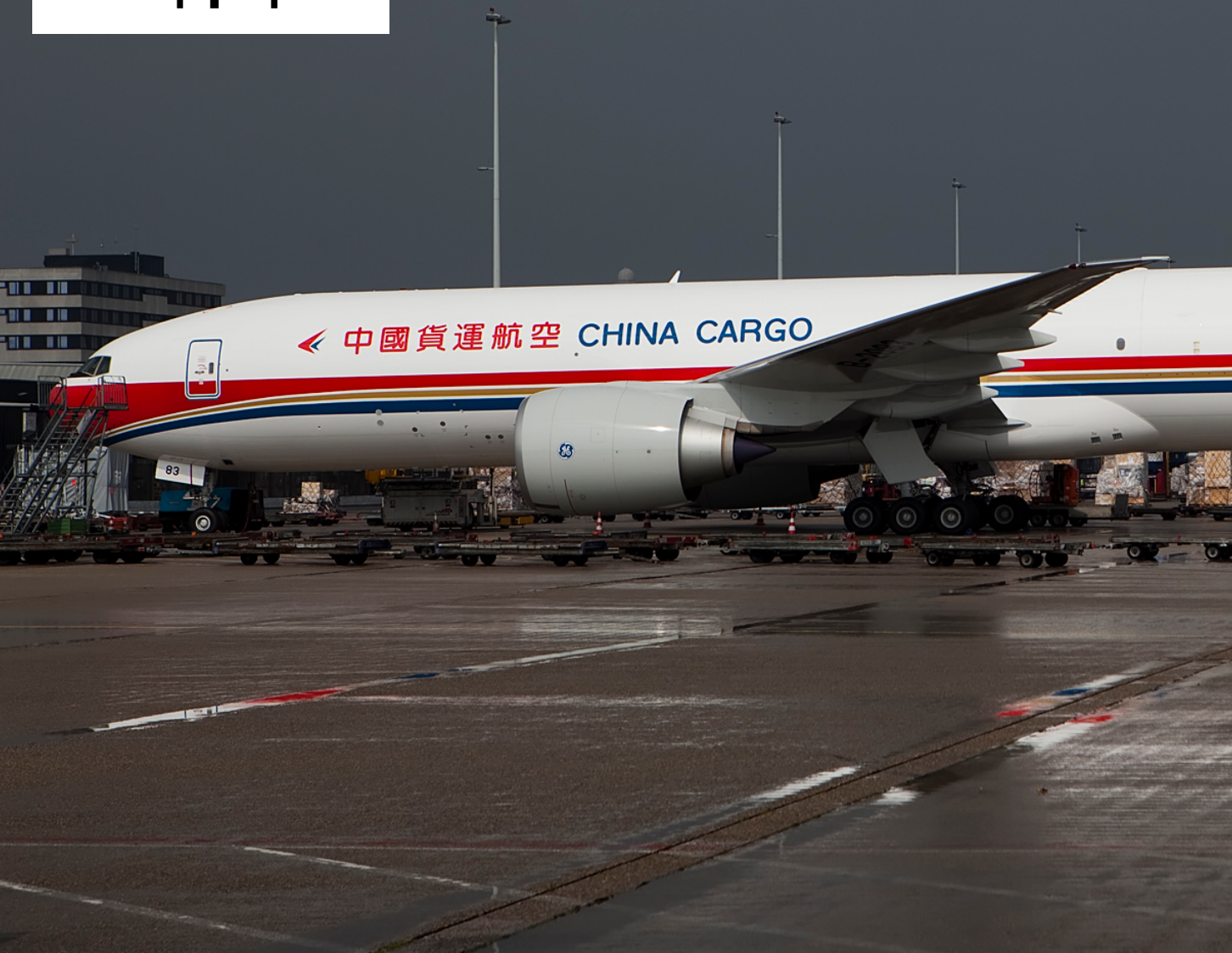

KKI

4:1

Hogyan változhat Kína
megítélése Nyugat-Európában
a világjárvány hatására?

KKI 4:1

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2020.

Szerkesztő:

Molnár Tamás Levente

Szerzők:

Molnár Tamás Levente – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Fejérdy Gergely – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szabó Barnabás – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Varga Gergely – Külügyi és Külgazdasági Intézet

Tördelés:

Lévárt Tamás

Fotó:

Wikimedia Commons

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d2/B-2083_B777F_China_Cargo_%286019020246%29.jpg

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának

A sorozatban eddig megjelent kiadványok

2020/12. [„Mi várható az Európai Tanács nyugat-balkáni bővítéssel kapcsolatos 2020. márciusi döntései után?”](#)

2020/11. [Hogyan alakult Románia politikája 2020 járvány sújtotta tavaszán?](#)

2020/10. [How Do You Evaluate the Current Stage of the Implementation of the Saudi Vision 2030 Reform Program?](#)

Régebbi számaink elérhetőek a [KKI](#) honlapján.

A Külügyi és Külgazdasági Intézet 4:1 című sorozatában négy kutató válaszol röviden ugyanarra – a nemzetközi politikát és gazdaságot érintő – kérdésre. Célunk a magyarországi tudományos viták elindítása és a szakértők közötti párbeszéd elősegítése. E számunkban a következő kérdésre kerestük a választ: „Hogyan változhat Kína megítélése Nyugat-Európában a világjárvány hatására?”

MOLNÁR TAMÁS LEVENTE

Az új koronavírus okozta világjárvány a számos egészségügyi és gazdasági nehézségen túl komoly hatással lesz az egyes nagyhatalmak megítélésére is az EU-ban. Ezek közül kiemelkedik az Egyesült Államokat és főleg a Kínát érintő percepciókban beálló lehetséges változás. Világszerte egymással versengő érvelések látnak napvilágot a világjárvány kitörésének okairól és felelőseiről, a válságkezelés sikeres receptjeiről, valamint a krízisben tanúsított, országokon átívelő segítségnyújtásról és szolidaritásról, vagy éppen annak hiányáról. Josep Borrell, az EU külügyi és biztonságpolitikai főképviseleje március végi [nyilatkozatában](#) úgy fogalmazott, hogy a „narratívák globális harcát” éljük, Európának pedig ébernek kell lennie a kínai „nagyvonalúság politikájával” szemben, ennek ugyanis geopolitikai következményei lehetnek. Az ország imázsának javítása érdekében a kínai vezetés az EU-n innen és túli országoknak nyújtott egészségügyi szállítmányokkal a felelős globális vezető képét igyekszik sugározni a világ felé. Az európai diskurzus számottevő részében jelenleg a kínai szállítmányok következményeként megnövekedő befolyástól való aggodalom számít az ismétlődő motívumnak, amelyre egy külön kifejezés is született: maszkdiplomácia.

Az EU-s főképviselelő által említett „nagyvonalúsági politika” számos elemét láthattuk az utóbbi hetekben a járvány által leginkább érintett európai országok irányába. Hszi Csin-ping Giuseppe Contéval folytatott március közepi telefonbeszélgetése során úgy fogalmazott, hogy Kína az Övezet és Út Kezdeményezést egy „[egészségügyi selyemúttal](#)” egészítené ki, amellyel fejleszteni lehetne a kétoldalú kapcsolatokat. „[A vihar után jön a napsugár](#)” – a kínai vezető ezt a biztató üzenetet már Pedro Sancheznek címezte, hozzátevé, hogy a vihar elültétét követően érdemes lenne megerősíteni és intenzívebbé tenni a bilaterális kapcsolatokat. Hasonló – a jövőbe mutató ködös együttműködési szándékról szóló – üzenetek Pekingből még nem értek el Berlinbe, melynek alapvetően két oka van. Az egyik, hogy Németország a járvány leküzdésében az eddigi tapasztalatok alapján jól vizsgázott, ezáltal nincsenek olyan mértékben ráutalva a kínai szállítmányokra, mint a dél-európai országok. A másik, hogy Németország is Kína segítségére sietett, amikor erre szükség volt, így a kínai viszonzás az EU-nak a megfelelő „[reciprok](#)” Angela Merkel megfogalmazásában. A német külügyminisztérium információi szerint Németország február elején egy 5,4 tonnás, február közepén pedig egy 8,7 tonnás egészségügyi segélyszállítmányt küldött Kínának. Ha egy pillantást vetünk Kína berlini nagykövetségének honlapjára, feltűnik, hogy a hírfolyamot a kínai köszönetnyilvánításról és a globális összefogás hangsúlyozásáról

szóló bejegyzések dominálják: idetartozik [Angela Merkel és Hszi Csin-ping](#) vezetők, valamint [Heiko Maas és Vang Ji](#) külügyminiszterek közötti telefonbeszélgetések, illetve Vu Ken nagykövet interjúja a [Handelsblattal](#).

A berlini helyzethez képest szögesen ellentétes benyomást kaphat az olvasó, ha Ken nagykövet párizsi kollégáinál lévő hírfolyamot veszi szemügyre. Kína párizsi nagykövetségének honlapján március 28-án megjelenő [„Egy kínai diplomata megfigyelései”](#) című írásban például az olvasható, hogy a járvány európai terjedése alapvetően a nyugati „individualizmus” és „egoizmus” hatáira mutat rá. A párizsi nagykövetség honlapján nem ritkák a hasonló agresszív hangvétellű és a nyugati országok válságkezelési kudarcáról szóló írások. Mindez összefüggésben állhat a párizsi missziót vezető Lu Shaye nagykövet személyével, aki a kínai diplomáciai testület egyik leghatározottabb és legrámenősebb tagjának hírében áll. A nagykövet a Mandarin TV március 15-i adásában a teljes francia médiát „propagandával” és a „nyilvánosság agymosásával” vádolta meg, mert szerinte rossz fényben tüntetik fel Kínát az új koronavírussal kapcsolatos tudósításokban. A nagykövet kirohanását a Riporterek Határok Nélkül szervezet főtájkára [elítélte](#). A párizsi eset tanulságként szolgálhat Európa számára, hogy a kínai kommunikáció rendkívül sokoldalú lehet. A „narratívák globális harcában” így könnyen elképzelhető, hogy az együttműködést hangsúlyozó kommunikációs panelek mellé fel fog zárkózni egy másfajta üzenet is, mely burkolt vagy kevésbé burkolt formában a nyugati demokráciákkal szembeni kínai modell fölényéről szól.

A kínai segítségnyújtással és a maszkdiplomáciával kapcsolatban a német politikai vezetők eddigi megnyilatkozásai, illetve a különböző német sajtótermékek tudósításai alapján a Kínával szembeni német percepció eddig nem változott lényegesen. Más a helyzet ugyanakkor, ha az amerikai vezetés válság során tanúsított viselkedését vesszük figyelembe. Március közepén általános felháborodást váltott ki Németországban az a hír, miszerint Donald Trump [komoly pénzüsszeget ajánlott fel](#) a tübingeni CuraVac német kutatóinak, akik a koronavírus-vakcina kifejlesztésén dolgoznak, ha az Egyesült Államokban folytatják munkájukat, illetve ha az országa kizárólagos hozzáférést szerez a vakcinához. Az elnök America First politikájával szemben amúgy is rendkívül kritikus német közvélemény számára egy ilyen hír még normál körülmények esetén is rendkívül romboló hatású lenne, nem beszélve a jelenlegi rendkívüli helyzetről. Szintén komoly hullámoikat vert Andreas Geisel belügyi szenátor által megfogalmazott [vád](#), mely szerint a berlini rendőrség számára rendelt 200 ezer védőmaszktot Bangkokban az Egyesült Államok lefoglalta és eltérítette. Az Egyesült Államok állítólagos akcióját a berlini főpolgármester is elítélte [Twitteren](#). Az amerikai hatóságok ugyanakkor tagadják, hogy a rendelt maszkok náluk lennének, és a [legfrissebb információk alapján](#) az amerikaiak konfiskálása helyett valójában arról lehetett szó, hogy a thaiföldi közvetítők csak jobb áron adtak túl az árun, mindazonáltal még nem tudni, hogy kinek. Az egészségügyi védőeszközök globális piacon uralkodó vadnyugati körülmények miatt az ilyen helyzetek sajnos nem elképzelhetetlenek, a berlini politikusok reakciója ugyanakkor sok mindent elárul a jelenleg uralkodó Amerika-ellenes hangulatról. Miközben a berlini rejtvény nem látszik

megoldódni, április 4-én egy [kínai szállítmány](#) érkezett a Lipcse/Halle repülőtérre 2 millió szájmaszkkal és 300 ezer védőruhával, amelyet a Bundeswehr tovább szállított Berlinbe.

A Pew Research Center [2019-es felmérése](#) alapján a németek az Egyesült Államok hatalmát és befolyását 49-33 százalékos arányban nagyobb globális fenyegetésnek tartják a kínaiénál. Nem lenne meglepő, ha a világvjárvány miatt az amerikaiak tovább tudnák növelni a kínaiakkal szembeni előnyüket a németeknél.

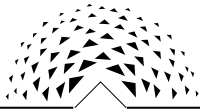
FEJÉRDY GERGELY

Franciaország a koronavírus által legnagyobb mértékben sújtotta nyugat-európai államok egyike. A COVID-19 Franciaországban 2020. január 24-én jelent meg (egy vuhani illetőségű kínai állampolgáron), de csak márciustól kezdett el súlyosabb mértéket ölteni. A francia kormány – gazdasági és politikai szempontokat szem előtt tartva – csak március 17-től vezetett be részleges kijárási tilalmat, miután az önkormányzati választások első fordulóját március 15-én megtartották.

A súlyos esetek és a halálozási számok növekedése kapcsán fény derült a francia járvány elleni védekezéssel kapcsolatos problémákra, többek között arra, hogy számos területen az ország külföldi segítségre szorul. A legnagyobb vitát a maszkok hiánya váltotta ki. A francia kormány eleinte megpróbálta eltussolni ezeket a problémákat. Így többek között a végrehajtó hatalom először a maszk viselésének sürgősségét hangsúlyozta, ugyanakkor már februárban egészségügyi felszereléseket rendelt Kínától. A szállítmányok azonban késtek. Megtörtént, hogy a Franciaországnak szánt maszkok és egészségügyi felszerelések a kínai repülőtereken gazdát cseréltek, és nem a francia gépekbe tették azokat. [Több francia régió elnöke is panaszkodott](#), hogy ismereteik szerint amerikai vásárlók többszörös árért, azonnali készpénzfizetés mellett térítették el a Franciaországnak szánt felszerelést. Mindezt egyébként Washington tagadja. A francia hatóságokat felháborította az a tény is, hogy a korábbi megállapodásokkal ellentétben nem csupán [30% előleget, hanem azonnal az egész rendelés kifizetését](#) követelik a kínai gyártók, ráadásul a korábbi árnál jóval magasabban. Megállapították mindazonáltal, hogy a termékek minden félelem ellenére jó minőségűek.

Párizs 2020. április 6-ig már 2 milliárd maszkot rendelt Kínától, amiből március 29-től már több millió meg is érkezett. Mindeközben a felmerülő szükséglet egy részét, heti 8 millió darabot belföldi vállalatok állítottak elő. A francia közvéleményt felháborította ez a fokozott függőség Kínától, ezért a kormány április 6-án megerősítette [Macron elnök március 31-én tett kijelentését](#), hogy az év végéig az egészségügyi felszerelések területén teljes önállóság megteremtésére törekszik Franciaország.

A francia politikai közvélemény és a szakértők jelentős része különösen óvakodik Kínától. Macron elnök többször is, de legvilágosabban a 2019 augusztusában tartott [nagyköveti konferencián](#) hangsúlyozta, hogy véget kell vetni a Kínával szembeni naivitásnak, és a pusztán kereskedelmi szempontok helyett geopolitikai

és stratégiai szempontokat kell előtérbe helyezni. Macron ugyan Kínával kapcsolatban szinte egyáltalán nem nyilatkozott az elmúlt hetekben (legutóbb [március 21-én folytatott telefonbeszélgetést](#) Hszi-Csin-pinggel), a francia szakértői értékelések túlnyomó többsége inkább negatív képet fest Kína szándékairól, és elsősorban világhatalmi megerősödését látja a koronavírus kapcsán. A legtöbb elemzés ugyanakkor hozzáteszi: Kína offenzívába kezdett, [hogyan elfelejtse a világgal a felelősségét a járvány kirobbanása miatt](#). Egyes elemzők szerint Peking [még a WHO-t is a kezében tartja és manipulálja](#). Franciaország nehezményezi továbbá, hogy Kína párizsi nagykövetsége a koronavírus elleni harcot kihasználva növekvő propagandát folytat a közösségi hálón. A francia sajtóban jelentős visszhangra talált az a tény, hogy a párizsi kínai nagykövetség Twitter-oldalán keresztül rágalmazta a nyugati demokráciákat és [az Egyesült Államokat](#).

Ebben a kontextusban, illetve mivel Macron elnök nem kíván gyengének mutatkozni, Franciaország nem tulajdonít túl nagy ügyet annak, hogy Kínából számos adományt kap. Ennek kapcsán a francia sajtó és a kormányzat is elsősorban azt hangsúlyozza, hogy Macron elnök kezdeményezésére [Franciaország február 18-án 17 tonna segélyt küldött Kínának](#), és Peking most ezt hálálja meg. A legtöbb kínai segítségről csak Kína párizsi nagykövetsége tájékoztat. A francia sajtó egyedül a március 18-án kapott 1 millió maszk érkezéséről adott hírt, de arról, hogy több alkalommal érkezett Lyonba is kínai segélyszállítmány, arra hivatkozva például, hogy a város egyetemeinek partnerintézményei küldték, nem ismertették a lapok. Alig kap publicitást, hogy bejelentették, miszerint a [Kínai Nemzeti Bank jelentősebb adományt kíván küldeni](#) a francia egészségügyi minisztériumnak, illetve, hogy április 2-án Gansu tartomány küldött jelentős mennyiségű egészségügyi felszerelést, maszkot Franciaországnak. Szintén alig van híre, hogy a nagykövetség lehetővé tette, hogy [kínai orvos válaszoljon online](#) a koronavírussal kapcsolatban francia, részleges kijárási tilalomra ítélt betegeknek. Nagyobb visszhangra az sem talált, hogy április 2-án [600 tonna telekommunikációs](#) hálózateszköz-adományt nyújtott át Franciaországnak a Huawei vállalat. Pedig ez utóbbi témában az 5G hálózat ügye miatt különösen érzékeny kérdéssről van szó, mert a [francia kormány nem kívánja, hogy](#) stratégiai fontos területekhez hozzáférhessen a kínai mamutvállalat.

A francia hivatalos körök nyilatkozataikban Kína kapcsán mindenekelőtt a nemzetközi összefogás és szolidaritás fontosságát hangsúlyozzák. Jean-Yves Le Drian francia külügyminiszter [március 24-én adott interjújában](#) aláhúzta, hogy nincs kínai modell a koronavírussal szemben, hanem általános elvek vannak. Kijelentette: Franciaország célja, hogy a multilaterális diplomácia és ezen keresztül a nagyobb nemzetközi szolidaritás nyerjen. Mindazonáltal a külügyminiszter szavaiból, éppen úgy, mint a kormány magatartásából burkoltan, de jól észlelhető óvatosságot lehet kiolvasni Peking politikájával szemben. Párizs mindenekelőtt saját nemzetközi pozícióit félti, amely francia felfogás szerint egy egységes, a válság után újraerősödő Európán keresztül teljesebben ki. Ebben a megközelítésben Kína bilaterális alapokon nyugvó segélyakciói gyanakvásra adhatnak okot, mert azok a nehezen összetartható Unió centrifugális erőit erősítik.

SZABÓ BARNABÁS

A koronavírus-járvány az európai kontinensen Olaszország után Spanyolországot érintette, érinti a legintenzívebben. Spanyolországnak minden bizonnyal történelmi mértékkel mérve is páratlan komplexitású gazdasági problémákat kell kezelnie az egészségügyi helyzet rendeződése után (és közben), de a vírus terjedésének megállításához is minden segítségre szüksége van. Számos más érintett országhoz hasonlóan Spanyolország is kapott gyorssegélyt és vásárolt egészségügyi felszerelést Kínától.

A spanyol és a kínai külügyminiszterek, [Arancha González Laya és Vang Ji március 15-én egyeztettek](#) arról, hogy Spanyolország szívesen fogadja a felajánlott kínai segítséget. Ez mindenekelőtt egészségügyi eszközöket és védőfelszerelést jelentett, de Kína annak a lehetőségét is vizsgálja, hogy milyen módon oszthatja meg a vírus kezelésében szerzett tapasztalatait Madriddal. Ennek egyik módjaként kínai orvosok érkehetnek Spanyolországba.

Spanyolország a kínai gyorssegély mellett védőfelszerelést és a vírust kimutató [teszteket is rendelt](#) Kínától. Március végén megérkezett az első, 640 ezer tesztet tartalmazó csomag, a spanyol kormány pedig újabb 6 millió egységet szeretne beszerezni. Mindemellett a spanyol sajtó arról számolt be, hogy [a Kínából érkezett gyors tesztek nem megbízhatók](#): az elvárt legalább 80%-os helyett kevesebb mint 30%-os hatékonysággal működnek. Ezt az egészségügyminisztérium és több releváns kutatóintézet is megerősítette. Spanyolország eddig majdnem félmilliárd eurót fizetett Kínának a járvány leküzdéséhez használt egészségügyi felszerelésért – igaz, ennek csak egy kisebb részét teszi ki a több százezer használhatatlan teszt. Utóbbiak egy Bioeasy nevű kínai cégtől származnak. A spanyol külügyminiszter állásfoglalása szerint a hibás tesztek ügyét [ugyanúgy kezelik](#), mint bármilyen hasonló kereskedelmi tranzakcióban felmerülő problémát. Spanyolország egyébként Dél-Koreától is vásárol ilyen kellékeket.

Bár úgy tűnik, a PCR-metóduson alapuló gyors tesztek általában sem sokkal megbízhatóbbak a Spanyolországban tapasztalhatónál, a hibás tesztekkel kapcsolatos híreket felhasználva egyes spanyol politikai szereplők „kínai vírusként” igyekeznek bemutatni a járványt, amivel a kínai kormányzat eljárásaira vonatkozó – akár jogos – kritikákat egy hibásan általánosító, rasszista narratíva keretében tálalják. A szélsőjobboldali Vox párt főtitkára, Javier Ortega Smith „átkozott kínai vírusnak” titulálta a nála is diagnosztizált fertőzést, amellyel „spanyol antitesteknek” kell felvennie a versenyt, kiváltva [Kína madridi nagykövetségének tiltakozását](#). Megfigyelhető ugyanakkor egy ezzel ellentétes trend is a spanyol politikai újságírás jellemzően baloldali szekciói részéről, amely a cselekvőképtelen EU-t és a szövetségeseivel nem szolidáris Egyesült Államokat támadva [méltatja Kína nagylelkű segítségét](#).

Egyelőre nem világos, hogy a Kínával kapcsolatos szélsőséges állásfoglalások átválthatók lesznek-e bármiféle politikai haszonra, mint ahogy az sem, hogy a járvány leküzdése után milyen Kína-kép marad fenn a spanyol nyilvánosságban.

A kínai kormány segítsége és a Kínából érkező szállítmányok Spanyolországban is sokat tehetnek azért, hogy Kínát ne a vírus „exportőreként”, hanem segítő nagyhatalomként, a különleges helyzetben megbízható kereskedelmi partnerként azonosítsa a közbeszéd. A kínai állami média ezt erősítendő kiemeli azt is, hogy a Spanyolországban élő kínaiak tevékeny részt vállalnak a védekezésben: a madridi kínai közösség például maszkok, védőruhák és fertőtlenítőszeres palackok tízezreit adományozták a spanyol hatóságoknak. A spanyol kormány természetesen nagyra értékeli Kína segítségét. Peking nagylelkűségének túlzó méltatása helyett azonban igyekszik az Európai Uniót cselekvésre bírni. A közösségi szinten megvalósuló közegészségügyi és gazdasági válságkezelő mechanizmusok ugyanis, bár lassan és a jól propagált kínai segítségnyújtáshoz képest kevésbé látványosan indultak be, összességében mégiscsak [sokkal fontosabb szerepet játszhatnak](#) Spanyolország talpra állításában.

VARGA GERGELY

A koronavírus-járvány elsőként Olaszországot sújtotta tömeges méretekben, így vált a járvány európai epicentrumává a fertőzöttek és az áldozatok számát illetően. Elsőként itt kellett bevezetni azokat a rendkívüli intézkedéseket, amelyeket szükség volt elrendelni az emberek mozgásának korlátozására, ennél fogva a járvány terjedésének lelassítására, a rendkívüli intézkedések fenntartására pedig továbbra is szükség van. A járvány negatív gazdasági hatásai tehát a többi európai országhoz képest is kiemelkedik.

Az olasz egészségügyi krízishelyzetre a külső hatalmak közül elsőként Kína reagált. Az ázsiai nagyhatalom – márciusra túljutva saját országában a járvány csúcspontján – széles körű [diplomáciai offenzívába](#) kezdett a járvánnyal sújtott országok látványos megsegítéséért, amelynek legfontosabb európai célországa Olaszország lett. A kínai segítségre annál is inkább szüksége volt Rómának, mivel az EU, illetve az [európai országok](#) egészen március közepéig képtelenek voltak érdemi segítséget nyújtani Olaszországnak az olasz kérések ellenére.

A Kína és Olaszország közötti kapcsolatokban már az elmúlt év folyamán minőségi előrelépés történt akkor, amikor Róma csatlakozott Kína transzkontinentális fejlesztési programjához, az [Övezet és Út Kezdeményezéshez](#) (BRI). Mivel az elmúlt évtizedekben Kínába települtek az orvosi eszközök és berendezések gyártásával foglalkozó iparágak, egyedül Peking volt abban a helyzetben, hogy rendkívül rövid időn belül nagy mennyiségben tudjon szállítani a létfontosságúvá vált eszközökből. Kína Olaszország felé ki is használta ebbéli helyzeti előnyét, és erőteljes politikai kommunikációval indította útjára az Olaszországnak szánt orvosi eszközöket. Az olasz kormány, részben az európai segítség elmaradásából fakadó felháborodásától vezérelve, válaszul [látványosan demonstrálta](#) Kína iránti háláját és a kínai–olasz kapcsolatok jelentőségét.

A kínai kormányzati lépések mellett kínai vállalatok is aktív szerepet vállaltak a kínai stratégia kivitelezésében. A [ZTE és a Huawei](#) orvosi maszkok és eszközök adományozása mellett felhőalapú szolgáltatások kiépítését ajánlotta fel olasz kórházaknak. Giuseppe Conte olasz miniszterelnök és Hszi-Csin-ping kínai elnök egy új „[egészségügyi selyemút](#)” kiépítésének szükségességéről beszélt egyik közelmúltbeli egyeztetésüket követően. Kína, úgy tűnik, sikeresen pozicionálta át magát a járvány kiindulópontjából és kiterjedésének felelősből egy felelős, megbízható nemzetközi partnerré az olasz közvélemény jelentős részében. Ezzel szemben az EU iránti bizalom a mélypontra került. Egy március 13-i [felmérés](#) szerint az olaszok 88%-a úgy vélte, az EU nem segít nekik a járvány leküzdésében, és 67%-a nem támogatta az EU-tagságot.

Azonban az előbbi, Kínáról alkotott kép korántsem egyöntetű. Az Északi Liga párt népszerű vezetője, Matteo Salvini erőteljesen [kritizálta](#) az olasz kormányt és Kínát az elmúlt időszakban a vírus elterjedésében való felelősségük miatt. Kínával kapcsolatos olasz percepciók jelentős részben azon is fognak múlni, hogy Peking mennyire lesz agresszív helyzeti előnye kihasználásában gazdasági pozíciók megszerzésére és az Olaszországnak nyújtott egészségügyi szállítmányok árának tekintetében. További kihívást jelenthet Peking számára, hogy saját gazdasági kihívásai mellett mennyiben tudja tartalommal megtölteni és megfelelő ütemtervvel kivitelezni a BRI-vel kapcsolatos, Olaszországot is érintő vállalásait. Olaszország lépéseit értelemszerűen az is befolyásolni fogja, hogy az EU-tagállamok és az EU-intézmények a következő hónapokban mennyire tudnak egyezségekre jutni és együttműködni a válság kezelésében, érdemi kibontakozási lehetőséget biztosítva Olaszország számára is. Ebben a tekintetben vannak [biztató lépések](#), mint például a költségvetési korlátok felfüggesztése, ám számos kérdés – példaként a koronakötvények ügye – továbbra is nyitva maradt.